

«ΤΡΕΙΣ ΔΡΟΜΟΙ...»

Ἡ Κυριακή....

Όταν ήμουν παιδί, Κυριακή πρωί σήμαινε ἐκκλησία καί κατηχητικό. Τό κατηχητικό ήταν μιὰ σταθερή συνάντηση κάθε Κυριακή. Ήταν ἓνα μέρος ὅπου μιλούσαμε γιά τόν Θεό, ἀλλά καί γιά τή ζωή, τίς σχέσεις, τόν ἑαυτό μας. Ήταν ἓνας χώρος ὅπου μπορούσαμε νά ρωτήσουμε, νά ἀμφισβητήσουμε, νά ἀκούσουμε, νά μοιραστοῦμε, νά τραγουδήσουμε, νά παίξουμε. Όταν ὅμως γιά πρώτη φορά κάθισα σέ ἐκεῖνα τά ξύλινα τραπεζάκια, κάτω ἀπ' τό καντήλι τῆς Παναγίας, στήν ἀρχή δέν καταλάβαινα πολλά, μά κάτι μέσα μου μέ ἔκανε νά νιώθω, πώς αὐτό τό φῶς ήταν ἀληθινό...

Ἀρκετά χρόνια μετά, τό κατηχητικό παρέμεινε μιὰ σταθερή συνάντηση κάθε Κυριακή καί ἀπό τή θέση τῆς κατηχήτριας πιά, στεκόμουν μπροστά σέ μιὰ ομάδα παιδιῶν, καθισμένα σέ ξύλινα καρεκλάκια κάτω ἀπ' τό ἴδιο καντήλι τῆς Παναγίας, ὅπως ἐγώ κάποτε, μοιραζόμουν μαζί τους τήν πίστη μου καί μπορεῖ ἀκόμα νά μὴν ἤξερα πολλά, ἀλλά ήμουν σίγουρη πλέον μέσα μου, πώς αὐτό τό φῶς ήταν ἀληθινό...

Σήμερα, ὡς εἰδικός ψυχικῆς ὑγείας, δέν βρίσκομαι ἐδῶ γιά νά κατηχήσω, οὔτε νά πείσω κανέναν γιά κάτι. Δέν εἶναι αὐτή ἡ δουλειά μου, οὔτε ὁ ρόλος μου. Ἀλλά ὡς κατάθεση ψυχῆς, ἀναγνωρίζω πώς τό κατηχητικό, ὅπως τό βίωσα, ἔβαλε θεμέλια μέσα μου, πού σήμερα βλέπω καθαρά καί στή δική μου ζωή καί στή ζωή τῶν ἀνθρώπων πού βοηθῶ. Δέν ήταν μόνο οἱ γνώσεις γιά τήν πίστη, τά μυστήρια, οἱ παραβολές ἢ οἱ συζητήσεις γιά τό Εὐαγγέλιο. Ήταν ἓνας τρόπος νά δῶ τόν κόσμο ἀλλιῶς, νά κατανοήσω καλύτερα τοὺς ἀνθρώπους, νά ἀγκαλιάσω τήν ψυχή μέ διαφορετικό τρόπο. Καί, κυρίως, ήταν ἡ

πρώτη μου έπαρφή με μιά άγνή πίστη –μια πίστη που δέν είχε νά κάνει μέ φόβο, τιμωρία ή τύψεις, αλλά μέ κατανόηση, έλευθερία καί αγάπη.

Δέν μιλω γιά μιά θεωρητική, άφηρημένη πίστη. Μιλω γιά μιά έμπειρία που άγγιξε υπαρκτάκές ανάγκες του ανθρώπου καί τίς όποιες συναντώ καθημερινά: τίν ανάγκη γιά άποδοχή, γιά σχέση, γιά συγχώρεση, γιά ένα βαθύτερο νόημα. Στόν κόσμο τής ψυχικής υγείας, αυτά τά θέματα είναι κεντρικά, ουσιαστικά. Καί συνειδητοποιώ πώς ό,τι κάποτε έμαθα αγνά, χωρίς φανατισμό καί προκαταλήψεις, έχει μιά άπίστευτη εφαρμογή στήν κατανόηση τών ανθρώπινων δυσκολιών.

Σήμερα, δέν κατηχώ, αλλά βλέπω. Δέ διδάσκω, αλλά βιώνω. Καί σήμερα, πιο πολύ από ποτέ, νιώθω πώς όσα κέρδισα από τό κατηχητικό δέν είναι μόνο ευχάριστες αναμνήσεις, αλλά είναι αληθινά εργαλεία ζωής.

Γιά αυτήν τήν κατήχηση, θά σās μιλήσω, λοιπόν, μέ κάθε μορφή που τί βίωσα καί ήταν ένα μάθημα ζωής, τό όποιο συνεχίζει νά μέ στηρίζει καί νά μέ καθοδηγεί μέχρι σήμερα.

Ή αρχή...

Μεγάλωσα βιώνοντας ότι ή κατήχηση δέν περιορίζεται στήν ώρα του κατηχητικού ή στίς θρησκευτικές γιορτές, αλλά ζώντας τήν κάθε μέρα, σέ κάθε στιγμή τής ζωής μου, άρκει νά κρατήσω τήν καρδιά μου ανοιχτή στήν αγάπη του Θεού καί στους ανθρώπους γύρω μου. Έμαθα πώς ό Θεός δέν μās καλεί σέ μιά αίστηρή, απομακρυσμένη σχέση, αλλά σέ μιά καθημερινή, δυναμική καί ζωντανή συνύπαρξη, όπου κάθε μας πράξη έχει σημασία. Από τό χαμόγελο που προσφέρουμε σέ κάποιον που τό έχει ανάγκη, μέχρι τί σωπή μας μπροστά στήν άδικία –κάθε μικρή κίνηση μπορεί νά είναι μιά πράξη κατήχησης, άρκει νά τήν εκτελούμε μέ τήν καρδιά μας στραμμένη στόν Θεό.

Όλη μου ή οικογένεια είχε αυτήν τήν προοπτική. Κάθε μικρή χειρονομία τους ήταν μιά μορφή κατήχησης. Κάπως έτσι έμαθα, πώς ή κατήχηση δέν είναι απλώς ένα σύνολο μαθημάτων γιά τήν πίστη. Είναι ή ζωή τής Έκκλησίας που γίνεται καθημερινό βίωμα, τό όποιο σέ καλεί νά τό βιώσεις μέσα από κάθε σου πράξη, σκέψη καί συναίσθημα. Ή πραγματική κατήχηση ξεκινά όταν τό μάθημα τής πίστης μετατρέπεται σέ έναν δρόμο γεμάτο άναζητήσεις, άμφιβολίες, αλλά καί έλπίδα.

Πάμε νά παίξουμε τώρα...

Ἡ κατήχηση πού βίωσα, δέν ἦταν πάντα λόγια. Συχνά ἦταν καί εἶναι βλέμματα, σιωπές, κινήσεις πού χαράζονται βαθιά μέσα μας.

Θυμᾶμαι ἓνα ἀπόγευμα, ἤμουν περίπου ἑπτὰ χρονῶν, ὅταν ἔπαιζα στό σπίτι μέ τή γιαγιά μου. Κάποια στιγμή, χτύπησε τήν πόρτα μας, μιά γειτόνισσα πού περνοῦσε δύσκολες στιγμές. Ἡ γιαγιά μου τήν κάλεσε μέσα. Δέ φαινόταν νά νιώθει καλά. Ἀκουγα τή φωνή της νά τρέμει καί τήν εἶδα νά σκουπίζει διακριτικά τά μάτια της μέ ἓνα μαντίλι.

Ἡ γιαγιά μου δέν εἶπε πολλά. Ἔβαλε μπροστά τους δύο φλιτζάνια ἑλληνικό καφέ καί τῆς ἔπιασε τό χέρι. Δέν τῆς ἔδωσε συμβουλές, δέν κήρυξε, δέν προσπάθησε νά ἐξηγήσει τό «γιατί» τῶν δοκιμασιῶν της. Ἀπλῶς καθόταν ἐκεῖ, παροῦσα. Ὅταν σηκώθηκε, τῆς ἔδωσε λίγο λαδάκι ἀπό κάποιο μοναστήρι καί τῆς εἶπε ὅτι ἡ Παναγία εἶναι μαζί μας, δέν μᾶς ἐγκαταλείπει ποτέ καί πῶς μέ τήν ἐξομολόγησι θά ἔνωθε καλύτερα...

Μετά ἀπό λίγο, ἡ γειτόνισσα ἠρέμισε. Εἰπώθηκαν ἀπλᾶ λόγια, ἀλλά τή θυμᾶμαι, ἔφυγε μέ πιό φωτεινό πρόσωπο, πιό ἀνάλαφρη, πιό γαλινεμένη. Ὅταν ἔκλεισε ἡ πόρτα, κοίταξα ἐκπληκτικῇ τῇ γιαγιά καί ἐκείνη μέ ἤρεμη καί χαμηλή φωνή, χαμύλωσε στό ὕψος μου, μοῦ ἔκανε μιά ἀγκαλιά καί μοῦ ψιθύρισε στό αὐτί: «Νά θυμᾶσαι πάντα, ὅτι ἡ ἀγάπη ὅλα τά θεραπεύει... Πάμε νά παίξουμε τώρα...».

Ἦταν τότε πού κατάλαβα ὅτι ἡ πίστη δέν εἶναι μόνο λόγια, ἀλλά μιά στάση ζωῆς. Ἡ σιωπηλή κατήχηση τῆς γιαγιάς μου, αὐτή ἡ ἔμπρακτε ἀγάπη χωρίς πολλά λόγια, ἦταν πιό δυνατή ἀπό ὅποιοδήποτε θεολογικό ἐπιχείρημα. Καί ἔχω πολλά τέτοια νά θυμᾶμαι...

Ὅταν πλέον ἄρχισα νά δουλεύω μέ ἀνθρώπους πού ἀναζητοῦσαν νόημα, διαπίστωσα ὅτι αὐτή ἡ σιωπηλή κατήχηση εἶναι πού λείπει περισσότερο ἀπό τίς ζωές μας σήμερα. Ὁ κόσμος μας, εἶναι ἓνας κόσμος γεμάτος θόρυβο, ταχύτητα, πληροφορίες, στερεῖται ὅμως, αὐτῆς τῆς ἀθόρυβης παρουσίας πού μπορεῖ νά γαλινέψει τήν ψυχή, στερεῖται ἀπό τό σιωπηρές παρουσίες πού γνωρίζουν πού νά φροντίσουν ἡσυχᾷ μιά «ψυχική γρατσουνιά»...

Τό ἄσβεστο καντηλάκι...

Στό σπίτι μου, ὑπάρχει ἓνα καντήλι πού δέν ἔσβησε ποτέ. Καί δέν μιλάω μεταφορικά. Θυμᾶμαι ἀκόμα τό μπορντό, γυάλινο καντηλάκι νά κρέμεται στό

εἰκονοστάσι τοῦ σπιτιοῦ μου. Ἐκαιγε δίπλα σέ μιά εἰκόνα τῆς Παναγίας, πάντα προσεκτικά γεμάτο μέ λάδι. Τό βράδυ φώτιζε ἀπαλά ὅλον τό διάδρομο, μιά ἀχνή, παρηγορητική λάμψη πού ἔδινε μιά αἴσθηση ζεστασιάς καί παρουσίας.

Ὅταν ἦμουν παιδί, ἔβλεπα τό φῶς του σάν κάτι δεδομένο. Ὅμως καθώς μεγάλωνα καί πάλεψα μέ τίς ἀμφιβολίες καί τίς προκλήσεις τῆς ζωῆς, κατάλαβα πώς ἐκεῖνο τό καντηλάκι δέν ἦταν μόνο ἓνα ἀντικείμενο. Ἦταν σύμβολο. Ἦταν ἡ κατήχηση πού δέν δόθηκε μέ στεῖρα λόγια, ἀλλά μέ μιά σωπηλή, ἀδιάκοπη παρουσία. Ἦταν ἡ μυστική φωνή πού συνέχισε νά ψιθυρίζει ἀκόμα κι ὅταν ὅλα φαινόταν γκριζα...

Τό καντηλάκι ἐκεῖνο, ἄλλαξε πολλές μορφές καί θέσεις στό σπίτι μου, ἀλλά δέν ἔσβησε ποτέ. Καί δέν ἦταν ἀπό συνήθεια, ἀλλά ἀπό μιά βαθιά ἐσωτερική ἀνάγκη. Κάθε βράδυ, καθώς ἀκόμη τό βλέπω νά τρεμοπαίζει, θυμᾶμαι ὅλα ἐκεῖνα τά μικρά καντηλάκια πού μέ διαμόρφωσαν: τήν οἰκογένεια μου, πού μοῦ ἔδειξε τί σημαίνει νά στηρίζεις κάποιον στή σωπή, τίς μυρωδιές καί τίς μνῆμες πού συνέδεσαν τήν πίστη μέ τή θαλπωρή, τίς συζητήσεις πού μοῦ ἄνοιξαν παράθυρα πρὸς κάτι μεγαλύτερο, τήν προσευχή πού μέ κράτησε ὀρθία, τήν ἐλπίδα πού συνόδεψε τίς σκέψεις μου.

Τά πράγματα δυσκόλεψαν στήν πορεία, ἀλλά ὅ,τι κι ἂν φέρει ἡ ζωή μου, ὑπάρχει πάντα ἓνα μικρό καντηλάκι πού συνεχίζει νά καίει. Καί ἡ φλόγα του, γνωρίζω πλέον πολύ καλά, πώς μπορεῖ νά ἀνάψει καί ἄλλες φλόγες, σέ ψυχές πού τήν ἔχουν ἀνάγκη, γιατί αὐτό το φῶς, δέ χάνεται καί ἡ μεγαλύτερη ἐπιρροή πού δεχόμαστε στή ζωή μας δέν ἔρχεται ἀπό τά βροντερά κηρύγματα ἢ τίς ἐντολές, ἀλλά ἀπό τά μικρά, τά σταθερά πού μᾶς διαμορφώνουν χωρίς κἂν νά τό καταλάβουμε..

Οἱ ρίζες...

Πολύ νωρίς συνειδητοποίησα πώς ἡ κατήχηση, στήν πραγματικότητα, εἶναι μιά βαθιά παιδεία πού ξεκινᾷ ἀπό τό σπίτι, ἀπό τή στιγμή πού οἱ γονεῖς μας, μᾶς δίνουν τίς πρῶτες ἀρχές καί ἀξίες πού θά μᾶς συνοδεύουν σέ ὅλη μας τή ζωή. Ἄν κοιτάξω πίσω, σέ ὅλα τά μονοπάτια πού διάβηκα γιά νά φτάσω ἐδῶ πού εἶμαι σήμερα, ὡς εἰδικός ψυχικῆς υἰείας πού πιστεύει στήν ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ καί στό μεγαλεῖο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, καταλαβαίνω πόσο πολύ μέ ἐπηρέασε ἡ κατήχηση πού πῆρα ἀπό τήν οἰκογένειά μου.

Ἀπό τά πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς μου, οἱ γονεῖς μου, μέσα ἀπό τίς καθημε-

ρινές τους πράξεις, μου δίδαξαν ότι η πίστη και η φροντίδα για τον συνάνθρωπο δεν είναι δύο ξεχωριστά πράγματα, αλλά μιά αδιάσπαστη ενότητα. Θυμάμαι τά λόγια του πατέρα μου, πού συχνά έλεγε: «Ο Θεός είναι αγάπη, και αγάπη είναι να βλέπεις τον άλλον, να τον κατανοείς, να τον βοηθάς». Αυτή η προσέγγιση ήταν βαθιά συνυφασμένη με την πίστη μου και με την κατανόηση του ανθρώπινου ψυχισμού. Μεγάλωσα με την ιδέα ότι η αληθινή πίστη δεν είναι μόνο να προσεύχεσαι ή να πηγαίνεις στην εκκλησία, αλλά ταυτόχρονα να ζεις την πίστη σου καθημερινά, μέσα από τη σχέση με τους άλλους.

Όταν άρχισα να ασχολούμαι με την ψυχική υγεία, συνειδητοποίησα ότι η έννοια της «συνάντησης» με τον άλλον, της πραγματικής κατανόησης και της αποδοχής, ήταν τό θεμέλιο της δουλειάς μου. Η προσέγγιση πού είχα μάθει από τό σπίτι μου, αυτή η ειλικρινής επιθυμία να κατανοώ και να βοηθώ τους ανθρώπους, μου έδινε ένα ισχυρό εργαλείο. Σε κάθε συνάντηση με κάποιον πού αναζητούσε βοήθεια, ένιωθα πώς δεν ήταν μόνο η επιστημονική μου κατάρτιση πού μπορούσε να τον βοηθήσει, αλλά και η ανθρώπινη σύνδεση πού μπορούσα να δημιουργήσω μαζί του.

Η πρώτη μορφή κατήχησης πού έλαβα από τό σπίτι μου ήταν μέσω των συζητήσεων γύρω από τό τραπέζι. Δεν ήταν πάντα μεγαλειώδεις θρησκευτικές συζητήσεις, αλλά καθημερινές στιγμές πού είχαν τό βάθος της πίστης και του σεβασμού για τον συνάνθρωπο. Όταν συζητούσαμε για τί ζωή, για τίς δυσκολίες και τίς χαρές, οι γονείς μου ήταν εκεί για να μέ καθοδηγήσουν, να μου δείξουν τον δρόμο της ένσυναίσθησης και της αγάπης μέσα από τό λόγο του Θεού. Μου δίδαξαν ότι δεν αρκεί να άκούμε τον άλλο – πρέπει να κατανοούμε την καρδιά του, να σεβόμαστε τίς ανάγκες του και να προσφέρουμε τί βοήθειά μας, χωρίς ανταλλάγματα.

Η πίστη όμως στό σπίτι είναι σάν μεταξοτυπία, τό πρόσωπο της μάνας μου... Μεγάλο κεφάλαιο, σπουδαίο... Θυμάμαι τίς Κυριακές πού μās ξυπνούσε όλους, μέ τραγούδι και φιλία για να πάμε στην εκκλησία να κοινωνήσουμε. Γυρνούσαμε όλοι σπίτι και μās έφτιαχνε πρωινό, μέ χαρά, πάντα μέ χαρά ό,τι έκανε και μās έλεγε ιστορίες για τον Χριστό, τους Άγίους. Δεν μās πίεζε να τίς πιστέψουμε, απλά τίς έλεγε. Και η μυρωδιά από τά τηγανιτά αυγά, τον έλληνικό καφέ και τό τσάι μέ λεμόνι και κανέλα συνόδευε τίς άφηγήσεις της... Δεν ήταν λόγια... ήταν σάν να ύπνηχε μιά άγκαλιά γύρω μου... Η μάνα μās έμαθε τίς πρώτες προσευχές, μās σταύρωνε πριν κοιμηθούμε, όταν φεύγαμε από

τό σπίτι, θυμάτιζε, μᾶς ἔμαθε νά νηστεύουμε, νά ἐξομολογούμαστε, νά κοινω-
νοῦμε, τή βλέπαμε νά προσεύχεται, νά κάνει μετάνοιες τά βράδια, νά πηγαίνει
λάδι κάθε πρωί στό εἰκονοστάσι τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου...

Σήμερα, πολλά χρόνια μετά, οἱ δύο μας πιά, τίς Κυριακές τήν ξυπνάω ἐγώ,
τή βοηθάω νά ντυθεῖ, τῆς δίνω τό μπαστούνάκι της καί φεύγουμε γιά τήν ἐκ-
κλησία, ὅποτε μπορεῖ βέβαια καί ὅταν βοηθαίει καί ὁ καιρός. Ἀλλιῶς, ἐκεῖνη
μένει σπίτι καί παρακολουθεῖ τή Θεία Λειτουργία ἀπό τήν τηλεόραση καί τῆς
φέρνω μετά τό ἀντίδωρο, γιά νά πάρει τά χάπια της καί νά πάρουμε μαζί
πρωινό. Ἡ μάνα δέν ἔχει τή σβελτάδα πού εἶχε τότε, ἀλλά ἔχει ἀκόμη τήν ἴδια
χαρά καί μεγαλύτερη, θυμιατίζει καί προσεύχεται, μᾶς σταυρώνει καθημερινά,
μου λέει ἀκόμη ἱστορίες γιά τόν Χριστό καί τούς Ἁγίους, κάνει παρακλήσεις
καί τό τσαί μέ τό λεμόνι, τήν κανέλα, ὁ καφές καί ἕνα πιό ἐλαφρύ πρωινό,
συνοδεύει τά κυριακάτικα πρωινά μας... με τήν ἴδια αἴσθηση ἀγκαλιᾶς...

Ἡ μνήμη τῆς πίστεως εἶναι χαραγμένη μέσα μας, ἀκόμα κι ὅταν νομίζουμε
ὅτι τήν ἔχουμε ξεπεράσει. Ἡ παράδοση δέν εἶναι δεσμά· εἶναι ἡ ρίζα μας. Καί
σέ ἕναν κόσμο πού ἀλλάζει διαρκῶς, οἱ ρίζες μας εἶναι τό μόνο πού μπορεῖ νά
μᾶς κρατήσει ὀρθίους. Καί αὐτό συμβαίνει καί σέ μένα...

Τό στενό μπαλκονάκι...

Ἀπό μικρό παιδί, τό σπίτι μου μου ἔδωσε τίς πρῶτες ἀξίες. Ὅμως οἱ ἀξίες
αὐτές πῆραν μορφή, βάθος καί μιᾶ αἴσθηση ἱερότητας, ἀπό τή σημαντική, ἀξέ-
χαστη καί βαθιά χαραγμένη μέσα μου, καθοδήγηση τοῦ μακαριστοῦ Πρωτο-
πρεσβύτερου π. Εὐκλείδη Κωστούλα, τοῦ ἱερέα πού δέν ἦρθε ποτέ μέ τή σφι-
χτή αὐστηρότητα τῶν τυποποιημένων κανόνων, ἀλλά μέ τήν ἥρεμη, γεμάτη
ἀγάπη στάση, πού μου ἔδειξε τόν δρόμο τῆς κατανόησης, τοῦ σεβασμοῦ καί
τῆς ταπεινότητας. Ὁ πάτερ Εὐκλείδης δέν μίλησε ποτέ μέ ὕφος διδασκαλίας
ἀπομάκρου, αὐστηροῦ ἢ ἀπογοητευμένου. Μιλοῦσε μέ ἀγάπη καί εὐκρινεία,
καί αὐτό τό ἥθος του μέ σημάδεψε γιά πάντα.

Ὁ πάτερ Εὐκλείδης μου δίδαξε ὅτι ἡ κατήχηση δέν ἔχει ἡλικία. Δέν εἶναι
μόνο γιά τά παιδιά ἢ γιά τούς νέους, ἀλλά γιά κάθε ἄνθρωπο πού ἀναζητᾷ
τή σύνδεση μέ τό Θεό καί τούς ἄλλους. Γιά τόν ἴδιο, ἡ κατήχηση ἦταν ἡ καθη-
μερινή πράξη ἀγάπης, ἡ ὁποία φαινόταν στά λόγια του, στίς πράξεις του καί,
κυρίως, στή στάση του ἀπέναντι στόν κόσμο. Δέν ἔβαζε ποτέ τό «πρέπει»

πάνω από τό «θέλω», καί ἡ αὐθεντικότητα τῶν λόγων του ἔκανε τό μήνυμα τοῦ Θεοῦ νά μοιάζει πιό κοντά καί πιό ἀληθινό.

Ἐρχόταν συχνά στό σπίτι μας καί αὐτό πού δέ θά ξεχάσω στά λόγια του ἦταν πώς μιλοῦσε γιά τό Θεό καί δέν κατηχοῦσε μέ φοβέρα ἢ δογματισμό. Δέν ἦταν ἀπό ἐκείνους πού πίστευαν ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἓνας αὐστηρός κριτής πού μετῶ τίς ἁμαρτίες μας. Ὁ Θεός τοῦ πάτερ Εὐκλείδης ἦταν ἀγάπη, ὑπομονή, συγχώρεση.

Ποτέ δέν μιλοῦσε μέ φανατισμό. Δέν ἔβαζε τείχη ἀνάμεσα στούς «καλοῦς» καί τούς «κακοῦς». Μιλοῦσε γιά τήν ἐλευθερία τῆς πίστεως, γιά τή χαρά τῆς πνευματικῆς ζωῆς, γιά τή δύναμη τῆς καλοσύνης. Καί ὅταν ἡ ζωή μέ ὀδήγησε στόν χώρο τῆς ψυχικῆς ὑγείας, συνειδητοποίησα πώς τό ἔργο μου εἶχε τόσα νά μάθει ἀπό ὅσα ἔλεγε ὁ πάτερ Εὐκλείδης: «Ἐσύ δέν κρίνεις, δέν ἐπιβάλλεις, δέν διαμορφώνεις τούς ἄλλους μέ τή δική σου εἰκόνα. Ἀπλᾶ, τούς δίνεις χώρο νά ἀνακαλύψουν τόν ἑαυτό τους καί νά ἐξελιχθοῦν καί ὅλα θά τά φέρει ὁ Θεός στό σωστό δρόμο», ἔλεγε κοιτώντάς με στά μάτια καί χαμογελώντας.

Πολλοί ἄνθρωποι μεγαλώνουν μέ μιά θρησκεία πού τούς βαραίνει, τούς καταπιέζει, τούς φοβίζει. Ἐγώ ἤμιουν εὐλογημένη. Μεγάλωσα μέ μιά πίστη πού μέ ἀπελευθέρωσε. Δέν μοῦ ἔσβησε ὅλα τά ἐρωτήματα, δέν μοῦ ἔδωσε ὅλες τίς λύσεις, ἀλλά μοῦ ἔμαθε νά ψάχνω τίς ἀπαντήσεις μέ ἀνοιχτή καρδιά. Δέν μέ ἔκανε νά φοβάμαι τόν Θεό, ἀλλά νά Τόν νιώθω δίπλα μου, στίς χαρές καί στίς δυσκολίες.

Ὁ πάτερ Εὐκλείδης μοῦ τό ἔδειξε αὐτό μέ τρόπο πού δέν χρειαζόταν πολ-
λά λόγια. Θυμᾶμαι μιά φορά, μιά χειμωνιάτικη Κυριακή, μετά τή λειτουργία. Ἕνα παιδί τῆς γειτονιάς, ὁ Νικόλας, εἶχε ἔρθει στήν ἐκκλησία μόνο καί μόνο γιά νά ξεσταθεῖ. Δέν εἶχε οἰκογένεια νά τόν στηρίζει, δέν εἶχε κάποιον στό σπί-
τι νά τόν περμένει. Καθόταν σέ μιά γωνιά, φοβισμένος, καί κοιτοῦσε τούς ἄλλους πού ἔβγαιναν χαμογελαστοί. Οἱ περισσότεροι δέν τοῦ ἔδωσαν σημασία· κάποιον τόν κοίταξαν μέ καχυποψία. Ὁ πάτερ Εὐκλείδης, ὅμως, τόν πλησίασε καί τοῦ μίλησε σάν νά τόν γνώριζε ἀπό πάντα. Τοῦ ἔπιασε τό χέρι, τόν ρώτησε ἂν εἶχε φάει, ἂν κρύωνε, καί μέ μιά ἀπλότητα σχεδόν παιδική τόν ὀδήγησε στό ναό γιά νά τόν φροντίσει.

«Τό νά λές ὅτι πιστεύεις εἶναι εὐκολο», μοῦ εἶπε ἐκείνη τή μέρα, «ἀλλά τό νά ζεῖς σύμφωνα μέ τήν πίστη σου εἶναι ἄλλη ἱστορία. Ὁ Χριστός δέν ἦρθε γιά νά μᾶς δώσει θεωρίες, ἀλλά γιά νά μᾶς δείξει τόν δρόμο. Ἄν δέν βλέπεις

τόν αδελφό σου πού πεινάει, ἂν δέν ἀπλώνεις τό χέρι σου στόν πληγωμένο, τότε πῶς λές ὅτι Τόν ἀκολουθεῖς;».

Μιά ἄλλη φορά, ἓνα παιδί ἦρθε στό κατηχητικό διστακτικό, ἀπό μιᾶ οἰκογένεια πού δέν εἶχε ἰδιαίτερη σχέση μέ τήν ἐκκλησία. Φοβόταν πῶς δέν θά ἦταν ἀποδεκτό. Ὁ πάτερ Εὐκλείδης τό πλησίασε, τό ἀγκάλιασε μέ τό βλέμμα του καί τοῦ εἶπε ἀπλᾶ: «Ἐδῶ δέν ἔχει σημασία ἀπό ποῦ ἔρχεσαι, ἀλλά ποιός εἶσαι καί τί θέλεις νά γίνεις». Ἐκεῖνο τό παιδί ἄλλαξε. Ἄρχισε νά μιλᾶ, νά μοιράζεται, νά χαμογελᾶ. Καί ἐγώ κατάλαβα πῶς ἡ ἀληθινή κατήχηση δέν εἶναι μόνο λόγια καί διδασκαλίες, ἀλλά τό πῶς κάνεις τόν ἄλλον νά νιώσει. Καί πόσα ἄλλα ἔχω νά θυμᾶμαι...

Αὐτά τά ἀπλᾶ περιστατικά ὅμως, ρίζωσαν μέσα μου. Ἡ κατήχηση δέν ἦταν μόνο τά λόγια· ἦταν οἱ πράξεις. Ἦταν τό χέρι πού ἀπλώνεις στόν ἄλλον, ἡ γενναιοδωρία χωρίς ἀνταλλάγματα, ἡ προσευχή πού γίνεται ὄχι μόνο μέ λόγια, ἀλλά μέ τήν ἴδια σου τή στάση.

Στήν καθημερινότητα, ἡ κατήχηση συνεχίζεται ὅταν θυμόμαστε πῶς οἱ πράξεις μας μποροῦν νά φέρουν το φῶς τοῦ Θεοῦ σέ κάθε σκοτεινή γωνιά τοῦ κόσμου. Ἄν οἱ γονεῖς μου καί ὁ πάτερ Εὐκλείδης μοῦ ἔμαθαν κάτι, εἶναι ὅτι ἡ κατήχηση δέν εἶναι ἓνα παρελθόν, ἀλλά μιᾶ διαδικασία πού διαρκεῖ, εἶναι ἓνα κάλεσμα πού δέν σταματᾶ ποτέ. Καί εἶναι αὐτή ἡ κατήχηση πού μᾶς κρατᾶ σέ ἐγρηγόρηση, ἔτοιμοι νά ἀναγνωρίσουμε τό Θεό σέ κάθε ἄνθρωπο, σέ κάθε στιγμή, σέ κάθε δύσκολη ἀπόφαση. Αὐτός ὁ τρόπος ζωῆς δέν ἔχει νά κάνει μόνο μέ τήν πίστη, ἀλλά καί μέ τήν ἀλήθεια τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς. Ὁ πάτερ Εὐκλείδης ἦταν ἓνας ἄνθρωπος πού σίγουρα ἔγινε φάρος στή ζωή μου...

Τώρα πού στέκομαι στό παρόν, συνειδητοποιῶ πῶς ἐκείνη ἡ κατήχηση, τελικά, δέν σταμάτησε ποτέ. Ἀπλᾶ συνεχίζεται... συνεχίζεται κάθε φορά πού ἐπιλέγω τήν καλοσύνη ἀντί τοῦ θυμοῦ, τή συγχώρεση ἀντί τῆς ἐκδίκησης, τήν ἀγάπη ἀντί τῆς ἀδιαφορίας. Καί κάθε φορά πού δυσκολεύομαι, θυμᾶμαι τόν μακαριστό π. Εὐκλείδη, στό στενό μπαλκονάκι τοῦ σπιτιοῦ του, πού γιά μένα ἔγινε τότε τό πλάτωμα ὅλου τοῦ μικροῦ καί μεγάλου μου κόσμου, καθώς καί τά λόγια του: «Βαρβάρα, παιδί μου, ὁ Θεός δέν σέ καλεῖ νά εἶσαι τέλεια. Σέ καλεῖ νά εἶσαι ἀληθινή. Νά Τόν ἀναζητᾶς, νά Τόν ἀμφισβητεῖς, νά Τόν συναντᾶς στήν κάθε σου μέρα. Νά εἶσαι ἀληθινή καί παροῦσα μπροστά Του, στόν ἑαυτό σου καί στούς συνανθρώπους σου. Καί ἂν κάνεις λάθη, μὴν τρομάξεις. Γιατί Ἐκεῖνος εἶναι πάντα ἐκεῖ, στήν ἀγάπη, στή συγχώρεση, στήν ἐλπίδα».

Δόξα τῷ Θεῷ, κάπως ἔτσι ἡ κατήχηση συνεχίζεται. Ὅχι μόνο γιά μένα,

ἀλλά καί γιά ὅποιον ἀναζητᾷ τό φῶς, μέσα στόν κόσμο πού τόσο συχνά βυθίζεται στό σκοτάδι. Καί αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο θαῦμα ἀπό ὅλα.

Καί ἂν σήμερα, μέ τί βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί μέ ὅ,τι ἐργαλεῖο μοῦ δίνει ἡ ἐπιστήμη, μπορῶ νά βοηθῶ ἀνθρώπους νά βροῦν νόημα, λύσεις, νά ἀνακαλύψουν τί δύναμή τους, εἶναι γιατί μεγάλωσα σ' αὐτήν τήν οἰκογένεια, γιατί μέ κατήχησαν ἀνθρώποι μέ ἀληθινή χαρά γιά ὅσα προσφέρει ἡ πίστις μας, γιατί βρέθηκε στή ζωή μου ἕνας ἀνθρώπος μέ ἄσπρη μαλλιά, καθαρή ματιά καί ἕνα πλατύ χαμόγελο, πού μοῦ ἔδειξε πῶς ὁ Θεός εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα Ἀγάπη καί γιατί δόξα τῷ Θεῷ, στό δρόμο μου, ὑπάρχουν ἀκόμη ἀνθρώποι φωτισμένοι, πού ὑποδέχονται καί ἀγκαλιάζουν κάθε μου βῆμα, μέ ἐκείνη τήν ἴδια ζεστασιά πού ἔνιωσα μέ τόν πάτερ Εὐκλείδη ἢ στόν «Ἀπόστολο Παῦλο», τότε σάν «κατηχόπουλο»...

Ὁ Ὕμνος τῆς Ἀγάπης...

Θυμᾶμαι ἀκόμη πολύ καλά ἐκείνη τήν πρώτη μου μέρα στό κατηχητικό, στόν Ἀπ. Παῦλο... Ἦταν Κυριακή πρωί, μετά τήν ἐκκλησία... Περάσαμε ἀπέναντι στήν Ἀνθίμου Γαζή καί μπήκαμε σέ μιά αἶθουσα μέ νέα πρόσωπα, μικρά καί μεγάλα... Τό πρώτο πρᾶγμα πού μοῦ ἔρχεται στό μυαλό εἶναι ἡ ζεστασιά καί δέν ἀναφέρομαι στή φυσική θερμοκρασία τῆς αἰθουσας, πού συνήθως ἦταν λίγο παγωμένη τόν χειμῶνα καί ὑπερβολικά ζεστή τό καλοκαίρι, ἀλλά γιά τί ζεστασιά τῶν ἀνθρώπων. Θυμᾶμαι τά χαμόγελα τούς καί τό ἥρεμο καί βαθύ βλέμμα τους... Θυμᾶμαι τήν πρώτη εἰκονίτσα πού μοῦ ἔδωσαν, πῶς μέ ὑποδέχτηκαν μέ χαμόγελο καί ὅτι ὑπῆρχε μιά διάχυτη αἴσθηση καλοσύνης, χαρᾶς, ἀσφάλειας... Μᾶς μίλησαν γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν πρώτη φορά καί ἦταν ἕνας λόγος ἀγάπης καί ἀλήθειας, πού δέν ἔμοιαζε μέ διδασκαλία, ἀλλά σάν μιά μεγάλη ἀγκαλιά... Πολλά, πολλά χρόνια μετά, κατάλαβα πόσο σημαντική, οὐσιαστική καί ἀληθινή ἦταν αὐτή ἡ μικρή κοινότητα πού ἀνῆκα τότε, μέσα στή μεγάλη, συχνά ἀπρόσωπη κοινωνία πού κινουμαι πιά.

Ἄν κλείσω τά μάτια, θυμᾶμαι ἀκόμα τί φωνή της κατηχήτριάς μας. Δέν μιλοῦσε μέ ἔτοιμες συνταγές, οὔτε μέ ἐπιβολή. Μιλοῦσε μέ ἕναν τρόπο πού ἔκανε τήν καρδιά μου νά νιώθει ἀσφάλεια. Ἐκείνη ἡ ἀσφάλεια –τό νά νιώθεις πῶς κάποιος σέ δέχεται ὅπως εἶσαι– ἔγινε ἀργότερα θεμέλιο γιά τήν προσωπική καί ἐπαγγελματική μου πορεία.

Ἦμουν στίς πρῶτες τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ, ὅταν πρωτομπήκα στήν αἶθου-

σα τῆς Χριστιανικῆς Ἑστίας «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος». Τό λιβάνι, οἱ εἰκόνες, τά παλιά βιβλία, μοῦ ἦταν ὅλα τόσα οἰκεῖα, σάν ἓνα γνωστό καταφύγιο, σάν μιά ἀγαπημένη ἀγκαλιά. Καθόμουν σ' ἓνα μικρό ξύλινο κάθισμα, τά πόδια μου ἴσα πού ἀκουμποῦσαν καλά-καλά κάτω, κι ὅμως ἔνιωθα πώς ἤμουν σέ θέση τιμητική –σάν νά μοῦ ἦαν ἐμπιστευτεῖ ἓνα μυστικό τοῦ κόσμου.

Ἡ κατηχήτρια μου, πάντα μέ ἓνα γλυκό χαμόγελο καί μιά φωνή πού ἔμοιαζε νά ψιθυρίζει κάτι ἀπό τά οὐράνια, μιλοῦσε γιά τόν Χριστό σάν νά τόν εἶχε συναντήσει τό πρῶι στόν δρόμο. Ἐγώ τίν πίστευα. Τίν πίστευα μέ τί βεβαιότητα πού ἔχει μόνο ἓνα παιδί. Καί ὅταν ἔλεγε γιά τόν ἄσωτο υἱό, νόμιζα πώς ἤμουν ἐκεῖ –τόν ἔβλεπα νά τρέχει κουρασμένος, λερωμένος, κι ὁ πατέρας του νά τόν ἀγκαλιάζει πρίν προλάβει νά πεῖ λέξη.

Μᾶς ἔλεγε λοιπόν, πάντα πρῶτα μιά ἱστορία. Ὅχι ἀπό τά βαρετά βιβλία τοῦ σχολείου, ἀλλά ἀπό ἐκεῖνα πού ξεκινοῦν μέ ἓνα παιδί σάν κι ἐμᾶς, πού συναντᾷ ἓναν ἅγιο, ἓναν καλό παπᾶ, ἢ πού μιά μέρα βοηθαίει ἓναν φτωχό καί κάτι ἀλλάζει μέσα του. Δέν ἦταν ποτέ ἠθικοπλαστικά –ἦταν ζωντανά. Ἐνιωθες ὅτι μποροῦσαν νά συμβοῦν. Κι ὅταν ἔφευγα, σκεφτόμουν πώς ἴσως αὔριο νά εἶναι ἡ σειρά μου νά κάνω κάτι καλό, νά εἶμαι ἐγώ ἡ ἡρώιδα τῆς ἱστορίας.

Μετά τραγουδοῦσαμε, ψάλλαμε. Ἐκεῖνες οἱ ψαλμωδίες –ἀπλές, παιδικές – ἔμπαιναν μέσα μου σάν φῶς. «Σ' ἀγαπῶ Κύριε, ἡ δύναμίς μου» τραγουδοῦσαμε ὅλοι μαζί. Καί ἦταν παράξενο: κανεῖς δέν κοροΐδευε, κανεῖς δέν ντρεπόταν. Ἦμασταν ἀπλῶς παιδιά πού ἀγαποῦσαν, ἔτσι ὅπως μποροῦσαν, ἔτσι ὅπως εἶχαν μάθει.

Καμιά φορὰ κάναμε καί ἐρωτήσεις. Ἀπορίες σάν αὐτές πού δέν τολμᾶς νά πεῖς εὐκόλα... «Γιατί πέθανε ὁ Χριστός ἀφοῦ ἦταν καλός;» «Γιατί δέν Τόν βλέπουμε;» «Ποῦ πᾶνε οἱ ψυχές;» Ἡ κατηχήτρια δέν μᾶς μάλωνε ποτέ. Δέν μᾶς ἔλεγε «μὴ ρωτᾶς». Μᾶς ἄκουγε. Καί μᾶς ἀπαντοῦσε μέ τρόπο πού δέν ἐκλείνε τίς ἐρωτήσεις, ἀλλά μᾶς ἄνοιγε τήν καρδιά.

Ἦταν ἀπό τά πρῶτα μου σκιρτήματα πίστεως, τά πρῶτα δειλά σκαλοπάτια πρὸς ἓναν Θεό πού δέν εἶχα δεῖ ποτέ, ἀλλά ἀρχίζα σιγά-σιγά νά ἀναγνωρίζω στά μικρά: στό φῶς πού ἔμπαινε ἀπό τά τζάμια, στό χέρι πού μέ χαϊδεύε στό κεφάλι ὅταν ἀπαντοῦσα σωστά, στό κομμάτι του κεῖκ πού μοιραζόταν μέ ἀγάπη στό τέλος.

Καί κάθε φορὰ πού ἔβγαينا ἀπ' τίν αἶθουσα, ἔνιωθα πιό ἀνάλαφρη. Δέν ἤξερα τί ἀκριβῶς εἶχε γίνει. Δέν εἶχα μάθει κάποιο μεγάλο μυστικό. Ἀλλά κάτι μέσα μου εἶχε ἀκουμπήσει τό φῶς. Καί αὐτό, γιά ἓνα παιδί, εἶναι ἀρκετό.

Δέν ἤξερα ἀκόμα δόγματα, δέν καταλάβαινα ἀμαρτίες, παρὰδεισο καί κόλαση. Ἦξερα μόνο ὅτι κάθε φορά πού ἔφευγα ἀπό κεῖ, ἦμιον κάπως πύο ἡσυχὴ καί πύο χαρούμενη μέσα μου. Σάν νά εἶχα πλύνει τήν ψυχὴ μου μέ παιδικὰ τραγούδια, προσευχές κι ἓνα «εὐχαριστῶ» πού δέν ἤξερα ἀκόμα σέ ποιόν τό χρωστοῦσα.

Μιά μέρα, θυμᾶμαι, ἡ κατηχήτρια ἔφερε μαζί της μιὰ παλιά Καινὴ Διαθήκη. Τὴν ἀνοίξε μέ προσοχή, σάν νά ἄγγιζε θησαυρό, καί διάβασε σιγανά –σχεδόν μέ ψίθυρο– λόγια πού μέ στοίχειωσαν: «Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται ἡ ἀγάπη· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται...».

Δέν καταλάβαινα ὅλα τὰ λόγια, μὰ κάτι μέσα μου τρεμοέπαιζε. Ἦταν σάν νά μου διάβαζε μιὰ καρδιά. Μιά καρδιά πού ἤξερε νά περιμένει, νά συγχωρεῖ, νά ἐλπίζει, νά μὴν κραταίει λογαριασμό στά λάθη. Ρώτησα μέ τὴν ἀφέλεια ἐνός παιδιοῦ: «Κυρία, ἔτσι εἶναι ὁ Θεός;». Καί θυμᾶμαι πού χαμογέλασε χωρίς νά ἀπαντήσει ἀμέσως. Μόνο μου χάιδεψε τό κεφάλι καί μου εἶπε: «Ὁ Θεός εἶναι Ἀγάπη. Καί ὁ Ἀπ. Παῦλος ἔγραψε αὐτά τὰ λόγια γιά νά μᾶς τὴ θυμίζει ὅταν τὴ ξεχνᾶμε».

Ἐκείνη τὴ μέρα γύρισα σπῖτι καί ἄρχισα νά παρατηρῶ ποιός ἀγαπᾷ ὅπως λέει ὁ Ἀπ. Παῦλος. Ἡ μαμιά, πού ἔμενε ξύπνια ὅταν εἶχα πυρετό –«ἡ ἀγάπη πάντα ὑπομένει». Ὁ πατέρας, πού ἔφερνε τὰ πάντα στό σπῖτι χωρίς νά ζητᾷ δόξεις –«οὐ περπερεύεται». Ἡ γιαγιά, πού προσευχόταν γιά ὅλους χωρίς νά κρατᾷ κακία –«οὐ λογίζεται τό κακόν». Κι ἐγὼ προσπαθοῦσα νά καταλάβω: Ἦραγε ἀγαπῶ; Ὅταν δίνω τό παιχνίδι μου στόν ἀδερφό μου; Ὅταν ζητῶ συγγνώμη; Ὅταν προσεύχομαι γιά τὴ φίλη πού θυμώνει, πού φωνάζει; (...Ἀκόμη προσπαθῶ νά καταλάβω καί ἀναρωτιέμαι γι' αὐτά καί πολλά ἄλλα...) «Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει», διάβασε στό τέλος ἡ κατηχήτρια. Καί δέν ἤξερα τί θά πεῖ «ἐκπίπτει», ἀλλά ἔνιωθα πώς ἡ Ἀγάπη, ἔτσι ὅπως τὴν ἔλεγε ὁ Ἀπ. Παῦλος, εἶναι κάτι πού ποτέ δέν πεθαίνει. Πού μένει. Πού γράφει μέσα σου, ὅπως γράφει ἡ μυρωδιά τοῦ θυμιατοῦ στά ροῦχα σου, ἀκόμα κι ὅταν φύγεις.

Κι ὅπως ὅλα τὰ παιδιά, ἔτσι κι ἐγὼ μεγάλωσα. Ἦρθαν ἄλλες ἐποχές –πύο θορυβώδεις, πύο μπερδεμένες. Μὰ κάτι μέσα μου μέ κρατοῦσε κοντά. Σάν χέρι ἀόρατο πού μέ καλοῦσε πίσω στήν ἴδια αὐλή, στό ἴδιο κτίριο, ἐκεῖ πού κάποτε ἐγὼ καθόμουν στό μικρὸ ξύλινο κάθισμα καί ἀκουγα ἱστορίες. Ὅταν ἔγινε ἔφρηβη, κάποιος μου πρότεινε νά βοηθήσω στά μικρὰ τιμήματα τοῦ κατηχητικοῦ. Στὴν ἀρχὴ ντράπηκα. Πῶς θά μιλοῦσα ἐγὼ τώρα σέ παιδιά; Τί εἶχα νά τοὺς πῶ; Μὰ ὅταν μπῆκα ξανά σ' ἐκείνη τὴν αἴθουσα, μέ τίς ἴδιες καρέκλες,

τά ίδια τραπεζάκια, καί τά μάτια τῶν παιδιῶν καρφωμένα πάνω μου –κάτι ἄναυρε ξανά. Ἕνα καντηλάκι πού δέν εἶχε σβήσει ποτέ. Τώρα πιά ἐγώ ἔλεγα τίς ιστορίες. Κι ἔβλεπα στά πρόσωπά τους τόν ἴδιο θαυμασμό πού εἶχα κάποτε κι ἐγώ.

Στό λύκειο, τό σχολεῖο μου ἦταν ἀκριβῶς ἀπέναντι. Στὴν μνήμη μου εἶναι χαραγμένη ἡ στιγμή πού γύρισα τό βλέμμα μου πρὸς τό παράθυρο καί τόν εἶδα –τόν μικρό ὄροφο τοῦ κατηχητικοῦ. Εἶχε μιά ἡσυχία, μιά σιωπηλή παρουσία, σάν παλιός φίλος πού κάθετα ἡσυχά ἀπέναντί σου καί σέ κοιτάει μέ κατανόηση. Δέν τοῦ μίλησα, μά τόν εὐχαρίστησα σιωπηλά. Γιά ὅλα ὅσα μοῦ εἶχε δώσει.

Τώρα πιά ἔχω μεγαλώσει. Ἡ ζωὴ μέ τρέχει, ὅπως ὅλους. Ἄλλες εὐθύνες, πολλοὶ δρόμοι. Μά κάθε φορά πού περνᾶω ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνο τό κτίριο, κόβω λίγο ταχύτητα. Κοιτάζω τὴν πόρτα. Τό κτήριο ἔχει ἀλλάξει, ὅπως καί ἐγώ, ἀλλά γιὰ μένα παραμένει ἡ ἴδια πόρτα πού κάποτε ἄνοιγα μέ λαχτάρα, μέ μιά εἰκόνα στοῦ χέρι καί μιά καρδιά γεμάτη ἐρωτήσεις.

Καί θυμᾶμαι. Θυμᾶμαι τόν Ὑμνο τῆς Ἀγάπης. Τά κεριά στὶς γιορτές. Τὰ δέματα πού κάναμε γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πού εἶχανε ἀνάγκη. Τό κέικ πού μοιραζόμασταν. Τὶς ἐρωτήσεις πού δέν ἀπαντήθηκαν ποτέ πλήρως, μά μᾶς ἄνοιξαν δρόμους. Τόν Χριστό πού τότε δέν Τόν φοβόμασταν –ἀπλῶς Τόν ἀγαπούσαμε. Καί νιώθω κάτι ἀπαλὸ νὰ σκιρτᾷ μέσα μου. Ἴσως μιά ὑπόσχεση. Ἴσως ἐκεῖνο τό μικρὸ παιδί νὰ μὴν ἔφυγε ποτέ στ' ἀλήθεια. Ἴσως, κάθε φορά πού περνᾶω ἀπ' ἔξω, μέ βλέπει πίσω ἀπὸ τό παράθυρο καί μοῦ χαμογελᾷ. Γιατί, τελικά, αὐτὸ εἶναι τό κατηχητικό: μιά μικρὴ φλόγα. Πού ἂν μπεῖς κοντά της, σέ ζεσταίνει. Καί μετὰ σέ ἀκολουθεῖ παντοῦ. Χωρὶς φωνές. Χωρὶς πίεση. Μόνο μέ ἀγάπη, ὅπως ἐκείνη τοῦ Ὑμνου, πού ἄκουσα ὡς παιδί στὴν αἴθουσα τοῦ Ἀπ. Παύλου...

Γέφυρα...

Τὰ φοιτητικά χρόνια μέ πῆγαν ἄλλου –ἄλλες πόλεις, νέοι ἄνθρωποι, καινούριες ἀγωνίες. Ὅμως πάντα κάπου μέσα μου, κρατοῦσα μιά αἴσθηση ὅτι κάτι περιμένει. Μιά ἀνοιχτὴ ὑπόθεση. Κι ὅταν γύρισα πίσω, κάπως σάν νὰ ἦξερα πὼς ἦταν ἡ ὥρα νὰ δώσω πίσω ὅσα μοῦ εἶχαν χαριστεῖ.

Μάνα ἡ ἴδια πιά, μοῦ πρότειναν νὰ ἀναλάβω κατηχήτρια. Μέ δουλειά, ὑποχρεώσεις, πίεση. Στὴν ἀρχὴ δίστασα. «Θά μπορέσω; Ἐχὼ κάτι νὰ πῶ;». Μά

μόλις μπήκα ξανά στο ναό, –μέ γνώριμα τραπεζάκια, τά παιδικά ζωγραφισμένα πρόσωπα, τίς φωνές που γελοῦσαν– ἔνωσα σάν νά γυρνοῦσα σπίτι.

Καί τότε κατάλαβα. Δέν μέ φώναζαν γιά νά διδάξω. Μέ φώναζαν γιά νά θυμίσω. Νά γίνω φωνή μνήμης. Γέφυρα. Ἀπό τή γενιά πού ἄκουγε, σ' αὐτή πού τώρα ἀκούει ἐμένα. Ὅχι γιατί ἀποτελῶ κάτι ξεχωριστό, ἀλλά γιατί κάποτε, κάποιος στάθηκε ἐκεῖ καί μοῦ φύτεψε ἕνα σπόρο. Καί τώρα, ἦρθε ἡ δική μου σειρά νά σκύψω καί νά φυτέψω ἕναν ἄλλο. Καί τό σημαντικότερο ὅλων, ἦταν ὅτι ἀνάμεσα σέ ἐκεῖνα τά παιδιά, ἦταν καί ἡ δική μου κόρη... Ἡ μεγαλύτερη πρόκληση. Ἐμελλε νά τῆς δείξω, μακριά ἀπό αὐθεντίες καί ρόλους, ὅτι ὅπως ἐκείνη, ἡμουν ἕνα μικρό παιδί πού κάποτε ἔμαθε νά ἀγαπᾷ τόν Χριστό μέσα ἀπό ἱστορίες, ψαλμούς καί ἀπλές χειρονομίες ἀγάπης, μιά ἔφηβη πού βοήθησε τούς μικρούς μέ δειλά λόγια καί μιά ἐνήλικη πού, μέσα ἀπό τίς ἴδιες εἰκόνες, τίς ἴδιες λέξεις, τά ἴδια κεριά, συνεχίζει νά ἀνάβει καντηλάκια σέ μικρές ψυχές, νά ἀγαπᾷ, νά πιστεύει, νά ἐλπίζει....

Μέ τίν πολύτιμη βοήθεια τοῦ π. Χριστόδουλου καί τίν ἄφρονη συνεργασία τῆς Ἑφης, ἐκτιμῶ πώς τά καταφέραμε..., οἱ ὥρες ἐκεῖνες ἔγιναν μιά φλόγα πού δέν ἔσβησε. Πέρασε ἀπό χέρι σέ χέρι. Καί ὅποιος κάποτε ζεστάθηκε ἀπ' αὐτή, ἀργά ἢ γρήγορα, θά θελήσει νά τή μεταδώσει.

Ὅσο γιά τήν κόρη μου... ὅσο ἀκόμη καίει καί στό σπίτι τῆς, τό δικό τῆς καντηλάκι, ξέρω ὅτι δέν ἀπαρνιέται αὐτά πού ἔμαθε, πού εἶδε... Ἰσα-ἴσα τά παίρνει μαζί τῆς σέ ἕνα νέο κόσμο πού τά ἔχει ἀνάγκη περισσότερο ἀπό ποτέ. Ὅπως πολλά νέα παιδιά δέν φεύγουν ἀπό τήν πίστη, ἀπλῶς τήν ἀνακαλύπτουν μέ ἕναν διαφορετικό τρόπο. Γιατί ἡ πίστη δέν εἶναι κάτι ξεπερασμένο. Εἶναι μιά ζωντανή ἐμπειρία πού μπορεῖ νά βρεῖ δρόμους μέσα ἀπό τίς νέες μορφές ἐπικοινωνίας. Ἀλλά κάπου ἀνάμεσα στά καθηγητικά, στίς ψαλμωδίες καί στήν ἡσυχία τῶν ἐκκλησιῶν, ἀκοῦνε καί μιά ἄλλη φωνή. Ἐκείνη τή φωνή τοῦ κόσμου, πού εἶναι φασαριόζα, γρήγορη, γεμάτη memes, trends καί hashtags. Καί ξέρετε κάτι; Ἐκεῖ ἔξω ὑπάρχει δῖψα γιά κάτι ἀληθινό.

Αὐτό πού λείπει ἀπό τή νέα γενιά δέν εἶναι οἱ λέξεις, ἀλλά ἡ ἀλήθεια. Κι ἂν νομίζετε πώς τό Tiktok, Instagram, Facebook εἶναι μόνο χοροί, ἀνούσια challenges καί κενά βλέμματα πού γυρεύουν likes, κάντε ὑπομονή. Ὑπάρχει κι ἐκεῖ μιά πνευματικότητα, κρυμμένη μέσα στήν ἀκατάταυστη ροή πληροφοριῶν. Ἴσως τελικά, ὁ Θεός δέν βρίσκεται μόνο στά παλιά μονοπάτια, ἀλλά καί στά καινούργια –ἂν Τόν ψάξουμε μέ ἀληθινή καρδιά.

Σήμερα, τά παιδιά μεγαλώνουν μέσα σέ μιά κοινωνία πού ἀμφισβητεῖ τήν

πίστη, πού ἐξυψώνει τό προσωρινό καί ἀπορρίπτει τό αἰώνιο. Οἱ οἰκογένειες ἔχουν ἀποδυναμωθεῖ, οἱ ἀξίες μοιάζουν ρευστές, ἡ ἀμφισβήτηση εἶναι ὁ νέος κανόνας. Ἡ ἀπάντηση βρίσκεται στή συνειδητή προσπάθεια. Δέν μπορούμε νά προστατέψουμε τά παιδιά μας ἀπό κάθε ἐπιρροή, ἀλλά μπορούμε νά τούς δώσουμε ἕνα σταθερό θεμέλιο, μιά ἀγάπη πού δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἐπιτυχία ἢ τήν ἀποδοχή. Μποροῦμε νά τούς δείξουμε ὅτι ἡ πίστη δέν εἶναι καταναγκασμός, ἀλλά ἐλευθερία, νά προσευχηθοῦμε καί νά γίνουμε τό παράδειγμα πού θά κρατήσει τή φλόγα ἀναμμένη...

Ἡ διαδρομή...

Ὁ Θεός, ὅπως τόν διδάχτηκα ἀπό μικρή, δέν εἶναι κάτι πού στέκεται μακριά ἀπό ἐμᾶς, ὁράτος καί ἀποξενωμένος. Ἀντίθετα, εἶναι παρὼν στίς καθημερινές μας στιγμές, στά ἀπλᾶ, τά καθημερινά. Ὁ ψυχισμός τοῦ ἀνθρώπου, οἱ πόνοι του, οἱ χαρές του, ἡ ἀναζήτηση τοῦ νοήματος καί ἡ ἀνάγκη γιά ἀγάπη εἶναι τά στοιχεῖα πού ἐνώνουν τή διδασκαλία τῆς πίστεως μέ τήν ψυχική ὑγεία. Ὅπως ἡ κατήχησις πού ἔλαβα μέ δίδαξε, ἡ ἀληθινή θεραπεία δέν ἔρχεται μόνο ἀπό τήν ἐπιστήμη, ἀλλά ἀπό τήν ἀγάπη καί τήν κατανόηση τοῦ ἄλλου, ὅπως τήν ὀρίζει ἡ χριστιανική διδασκαλία.

Ὅπως ὁ Χριστός ἔδειξε τή συμπόνια Του σέ κάθε ἄνθρωπο πού εἶχε ἀνάγκη, ἔτσι καί οἱ γονεῖς μου μοῦ ἔδειξαν τό δρόμο τῆς ἀληθινῆς φροντίδας. Μοῦ ἔμαθαν πώς δέν ὑπάρχει «μικρός» ἢ «μεγαλύτερος» πόνος, ἀλλά ὅτι κάθε ἀνθρώπινη ὑπαρξη ἀξίζει σεβασμό καί ἀγάπη. Αὐτό τό μάθημα, τό ὁποῖο μπόρεσα νά τό συνδυάσω μέ τίς γνώσεις πού ἀπέκτησα, μέ βοήθησε νά κατανοήσω βαθύτερα τίς ἀνθρώπινες ἀνάγκες καί τά συναισθηματικά τραύματα.

Ὅταν ξεκίνησα νά σπουδάζω, ἡ πίστη μου ἦταν πάντα ἐκεῖ, σάν ἕνα φάρος. Συνειδητοποίησα πώς ἡ ψυχική ὑγεία δέν ἀφορᾷ μόνο τήν «θεραπεία» τοῦ νοῦ ἢ τοῦ ψυχισμοῦ, ἀλλά καί τή θεραπεία τῆς καρδιάς. Ἡ διαδικασία τῆς θεραπείας δέν εἶναι μιά ἀπολύτως ἐπιστημονική πράξη – εἶναι μιά πράξη ἀλληλεγγύης καί ἀγάπης, στοιχεῖα πού ἡ κατήχησις μοῦ εἶχε προσφέρει ἀπό μικρή ἡλικία. Σήμερα, ὅταν ἐργάζομαι μέ ἀνθρώπους πού παλεύουν μέ ἄγχη, φόβους ἢ κατάθλιψη, ἡ στάση μου ἀπέναντί τους εἶναι γεμάτη σεβασμό καί κατανόηση, ἀκριβῶς ὅπως μέ δίδαξε ἡ πίστη μου.

Ὡς κατηχήτρια, βρέθηκα ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, προσπαθώντας νά μεταφέρω ὄχι ἀπλῶς γνώσεις, ἀλλά μιά ἐμπειρία πίστεως πού εἶχε ριζώσει μέσα μου.

Καί σήμερα, ως ειδικός ψυχικής υγείας, βλέπω πώς όλα αυτά τὰ στάδια δέν ἀναιρούν τό ένα τό άλλο. Δέν ὑπάρχει σύγκρουση. Ἀντιθέτως, λειτουργοῦν μέ ἀλληλοσεβασμό, ἀλληλοσυμπληρώνονται, χωρίς νά ἀλλοιώνουν τή φύση τοῦ καθενός. Ὅταν ἔγινε κατηχήτρια, συνειδητοποίησα κάτι πού τότε δέν τό εἶχα σκεφτεῖ ὅσο ἤμουν παιδί: αὐτό πού ἔχει πραγματική σημασία δέν εἶναι οἱ πληροφορίες, ἀλλά ἡ σχέση. Τά παιδιά δέν χρειάζονταν κάποιον νά τοὺς μεταφέρει «γνώσεις». Χρειάζονταν κάποιον νά τοὺς ἀκούσει, νά συζητήσει μαζί τους, νά τὰ κάνει νά νιώσουν ἀσφαλῇ. Αὐτό τό εἶχα ζήσει στό κατηχητικό, πρῶτα ὡς παιδί καί μετὰ ὡς κατηχήτρια. Καί τώρα βλέπω πώς ἡ ἀνάγκη εἶναι ἡ ἴδια, εἴτε μιᾶς γιά ἕναν ἔφηβο πού ψάχνει τόν ἑαυτό του, εἴτε γιά ἕναν ἐνήλικα πού προσπαθεῖ νά ξεπεράσει ἕνα τραῦμα.

Σήμερα δέν προσεγγίζω τοὺς ἀνθρώπους μέ ἔτοιμες ἀπαντήσεις, ἀλλά μέ κατανόηση. Καί συνειδητοποιῶ πώς ὅσα ἔμαθα τότε ἐξακολουθοῦν νά λειτουργοῦν – ὄχι ὡς θεωρίες, ἀλλά ὡς ἐργαλεῖα ζωῆς. Ἡ ἀλλαγή, ἡ ἐπούλωση, ἡ κατανόηση δέν ἔρχονται μέσα ἀπό μοντέλα καί θεωρίες, ἀλλά μέσα ἀπό τή σχέση. Οἱ ἄνθρωποι ἀνθίζουν ὅταν νιώσουν ἀποδοχή, ὅταν δέν φοβοῦνται νά ἐκφραστοῦν.

Σήμερα, βλέπω καθαρά πώς ἡ πίστις στόν Θεό, ἔτσι ὅπως ἀγνά καί χωρίς προκαταλήψεις τήν ἔμαθα στό κατηχητικό, μοῦ ἄνοιξε νέους δρόμους. Μέ βοήθησε νά κατανοῶ βαθύτερα τόν ἑαυτό μου, νά βλέπω μέ νέα ματιά τοὺς ἀνθρώπους γύρω μου καί, τελικά, νά μπορῶ νά τοὺς βοηθήσω ἀλλιῶς – μέ περισσότερο ἐνσυναίσθηση, ἀποδοχή καί ἀληθινή ἀγάπη.

Οἱ ἄνθρωποι πού ἔρχονται σέ μένα γιά βοήθεια συχνά νιώθουν ἀποκομμένοι, ἀνίμποροι, ἐγκλωβισμένοι σέ ἐνοχές καί φόβους. Καί ἐκεῖ θυμᾶμαι τή θεμελιώδη ἀλήθεια πού ἔμαθα στό κατηχητικό: Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ἀνταποδοτική. Δέν ἀγαπᾷ ἐπειδή ἀξίζουμε, ἀλλά ἐπειδή ΕΙΜΑΣΤΕ.

Στὴν ἐπιστήμη τῆς ψυχικῆς υγείας γνωρίζουμε πώς ἡ σχέση μέ ἕναν ἄλλον ἄνθρωπο – ἡ αἴσθηση τοῦ ἀνίκειν – εἶναι ἀπό τοὺς πιό ἰσχυροὺς θεραπευτικούς παράγοντες. Στό κατηχητικό, χωρίς νά τό καταλαβαίνω τότε, ἔζησα αὐτή τή δύναμη μέσα ἀπό τὴν κοινότητα. Δέν ἤμασταν ἀπλῶς μιά ομάδα παιδιῶν πού μαζεύομασταν γιά νά ἀκούσουμε ἱστορίες ἀπὸ τὴ Βίβλο. Ἦμασταν μιά μικρή κοινωνία ἀποδοχῆς, ὅπου μπορούσαμε νά εἴμαστε ἀληθινοί, νά κάνουμε ἐρωτήσεις χωρίς φόβο καί νά νιώθουμε ὅτι ἔχουμε μιά θέση στόν κόσμο.

Σήμερα, βλέπω πόσο κρίσιμη εἶναι αὐτή ἡ αἴσθηση στὴ θεραπεία ἀνθρώπων πού νιώθουν ἀπομονωμένοι. Τό κατηχητικό μέ ἔμαθε πώς ἡ ψυχὴ δέν

θεραπεύεται μόνο μέ λόγια, αλλά μέ σχέσι. Μέ τό νά ὑπάρχει ἓνας χῶρος ὅπου κάποιος μπορεῖ νά ἀνασάνει, νά ἀκουστεῖ, νά γίνη δεκτός. Αὐτή ἡ ἀλήθεια ἐγινε γιά μένα ὁδηγός στό πῶς βλέπω τοὺς ἀνθρώπους. Ὅχι ὡς «προβλήματα πρὸς διόρθωση», ἀλλά ὡς ψυχές πού ἀξίζουν ἀποδοχὴ καὶ φροντίδα, ἀκριβῶς ὅπως εἶναι.

Ὅταν δίδασκα τὴν παραβολὴ τοῦ ἀσώτου ὡς κατηχήτρια, ἔβλεπα στά μάτια τῶν παιδιῶν τὴν ἀπορία: πῶς γίνεται ὁ πατέρας νά συγχωρεῖ τόσο εὐκόλα; Ἀργότερα, ὅταν βρεθῆκα ὡς σύμβουλος σέ ἐνήλικες πού παλεύουν μέ τὴν αὐτοκριτική, τὴ ντροπὴ καὶ τὴν ἐνοχή, κατάλαβα πόσο δύσκολο εἶναι αὐτό πού τότε ἔμοιαζε ἀπλό. Ἡ συγχώρεση –εἴτε τοῦ ἑαυτοῦ εἴτε τῶν ἄλλων– εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ δύσκολα, ἀλλά καὶ πιὸ θεραπευτικὰ πράγματα πού μπορεῖ νά κάνει ἓνας ἄνθρωπος. Ἡ ψυχολογία τό ἐπιβεβαιώνει: ὅσοι μποροῦν νά συγχωροῦν ζοῦν μέ λιγότερο ἄγχος, λιγότερη κατάθλιψη, λιγότερη πικρία. Στό κατηχητικό, αὐτό τό ἔζησα ὡς ἓνα μῆνυμα ἀγάπης. Ὡς κατηχήτρια, τό μετέφερα ὡς μιά ἀλήθεια πού ἀπελευθερώνει. Καὶ σήμερα, στή δουλειά μου, τό βλέπω νά λειτουργεῖ ὡς θεραπεία.

Ἡ ζωὴ ἔχει δυσκολίες. Δέν ὑπάρχει ἄνθρωπος πού δέν θά πληγωθεῖ, πού δέν θά ἀντιμετωπίσει ἀπώλειες, ἀδικίες, μοναξιά. Ὅμως, αὐτό πού κάνει τὴ διαφορὰ εἶναι τό πῶς θά σταθεῖ ἀπέναντι σέ αὐτά. Στὴν ψυχολογία, ἡ ἐννοια τῆς ψυχικῆς ἀνθεκτικότητος εἶναι κεντρικὴ. Καὶ σήμερα ξέρουμε πῶς ὅσοι ἔχουν ἓνα βαθύτερο νόημα στή ζωὴ τους –εἴτε μέσῳ τῆς πίστεως, εἴτε μέσῳ ἄλλων ἀξιῶν– ἀντέχουν περισσότερο στίς δυσκολίες. Τό κατηχητικό, ὡς παιδί, μοῦ ἔδωσε αὐτὴ τὴν αἴσθησι πῶς ἡ ζωὴ ἔχει νόημα, ἀκόμα καὶ ὅταν φαίνεται ἀδικη. Ὡς κατηχήτρια, προσπαθοῦσα νά τό περάσω στοὺς ἄλλους. Ὡς ἐπαγγελματίας, βλέπω πῶς αὐτὴ ἡ ἀλήθεια δέν εἶναι ἀπλῶς μιά "θηρησκευτικὴ" ἀρχή. Εἶναι μιά βαθιὰ ἀνθρώπινη ἀνάγκη.

Συνοδοιοπορία...

Συχνά, τίθεται τό ἐρώτημα ἂν ἡ ψυχολογία καὶ ἡ πίστι μποροῦν νά συμβαδίζουν. Ὑπάρχει ἡ ἀντίληψη ὅτι ἡ ψυχολογία βασίζεται στὴν ἐπιστήμη, ἐνῶ ἡ πίστι βασίζεται σέ κάτι αἰθέριο, ἀπρόσιτο στή λογικὴ. Ὅμως, ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς καὶ οἱ δύο δρόμοι ὁδηγοῦν στὴν ἴδια κατεύθυνση: στὴν κατανόηση τοῦ ἀνθρώπου, στὴν ἀνακούφιση τοῦ πόνου, στὴν ἀποκατάστασι τῆς ἐσωτερικῆς του ἰσορροπίας.

Ἡ ἐπιστήμη μέ δίδαξε πῶς νά ἀκούω, πῶς νά ἀναλύω, πῶς νά κατανοῶ τά μοτίβα συμπεριφορᾶς. Ἡ πίστη μου, ὅμως, μοῦ ἔδωσε τό πλαίσιο γιά νά βλέπω τόν ἄνθρωπο ὀλιστικά, ὄχι μόνο ὡς ἕναν ὀργανισμό μέ σκέψεις καί συναισθήματα, ἀλλά ὡς μιά ὑπαρξη μέ βαθύτερες πνευματικές ἀνάγκες.

Ἄν κάτι μοῦ δίδαξε ἡ πορεία μου ἀπό παιδί στό κατηχητικό, σέ κατηχήτρια καί τελικά σέ εἰδικό ψυχικῆς υἰείας, εἶναι πῶς αὐτά τά τρία στάδια δέν ἀναρροῦνται μεταξύ τους.

1. Ὡς παιδί, πῆρα. Βίωσα τήν ἀγάπη, τί σχέση, τί σταθερότητα μᾶς κοινότητας πού δέν σέ ἀπορρίπτει ὅταν κάνεις λάθος.

2. Ὡς κατηχήτρια, ἔδωσα. Κατάλαβα πῶς δέν εἶναι ἀρκετό νά μεταφέρεις διδασκαλίες, ἀλλά νά ἀκοῦς, νά κατανοεῖς, νά δίνεις χωρο στόν ἄλλον νά βρεῖ ὁ ἴδιος του τίς ἀπαντήσεις.

3. Ὡς εἰδικός, βλέπω. Βλέπω πῶς οἱ ἴδιες ἀρχές λειτουργοῦν καί σήμερα, σέ ἄνθρωπους πού δέν ψάχνουν ἀπαραίτητα τί θρησκεία, ἀλλά πού ψάχνουν τό ἴδιο πρᾶγμα: ἀποδοχή, νόημα, ἐλπίδα.

Κανένα ἀπό αὐτά τά τρία στάδια δέν ἀναιρεῖ τό ἄλλο. Ἡ πίστη δέν ἀναιρεῖ τήν ἐπιστήμη, οὔτε ἡ ψυχολογία ἀναιρεῖ τήν πνευματικότητα. Ὅταν προσεγγίζονται, ἡ πίστη καί ἡ ἐπιστήμη δέν εἶναι ἀντίπαλοι, ἀλλά δύο διαφορετικοί φακοί πού φωτίζουν τήν ἴδια πραγματικότητα.

Ὅλα αὐτά δέν εἶναι θεωρίες. Τά ἔζησα, τά μετέδωσα, τά βλέπω νά λειτουργοῦν. Καί ὅσο περνοῦν τά χρόνια, τόσο πῶς πολύ συνειδητοποιῶ πῶς τό κατηχητικό δέν ἦταν ἀπλῶς μιά ἐμπειρία τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας. Ἦταν –καί εἶναι– ἕνας δρόμος πού συνεχίζεται. Καί, κυρίως, ἕνας δρόμος πού δέν ἔχει ἀντίπαλο, ἀλλά συνοδοιπόρους.

Ἡ κατήχηση ἦταν μιά στάση ζωῆς, ἕνα βίωμα πού ἐνσωματώθηκε μέσα μου καί διαμόρφωσε τόν τρόπο πού βλέπω τόν κόσμο.

Μοῦ ἔμαθε τήν ἀξία τῆς ἐνσυναίσθησης. Ὁ Χριστός δέν δίδασκε ἀπλῶς τοὺς ἄνθρωπους –τοὺς καταλάβαινε. Ἐσκυβε πάνω στόν πόνο τους, τοὺς ἔβλεπε ὅπως καί ὅπου ἦταν. Αὐτό εἶναι καί τό βασικό στοιχεῖο πού καθορίζει ἕναν καλό εἰδικό ψυχικῆς υἰείας: νά βλέπει τόν ἄλλον ὅπως εἶναι, χωρίς φίλτρα, χωρίς προκαταλήψεις.

Μοῦ ἔμαθε τήν ἀξία τῆς συγχώρεσης. Στήν ψυχική υἰεία, ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα ἐμπόδια πού βρίσκουμε εἶναι ἡ ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων νά συγχωρήσουν –εἴτε τοὺς ἄλλους εἴτε τόν ἴδιο τους τόν ἑαυτό. Ἡ πίστη μου μέ βοήθησε νά καταλάβω ὅτι ἡ συγχώρεση δέν εἶναι μιά πράξη ἀδυναμίας, ἀλλά μιά πράξη ἐλευθερίας.

Μου έμαθε τήν άξία τής έλπίδας. Πολλές φορές, οί άνθρωποι πού έρχονται σέ μένα αισθάνονται ότι δέν υπάρχει διέξοδος. Όμως, ή πίστη μου έμαθε ότι πάντα υπάρχει έλπίδα, ακόμα καί στίς πιό σκοτεινές στιγμές. Αυτό τό μήνυμα είναι συχνά πιό δυνατό από όποιαδήποτε ψυχολογική τεχνική.

Άπό όλη αυτή τί διαδρομή κέρδισα τόσα πολλά... καί κράτησα τήν πίστη μου στό Θεό καί στόν άνθρωπο...

Πιστεύω στόν άνθρωπο, γιατί ξέρω ότι μέσα του έχει τό θείο στοιχείο, ακόμα κι όταν δέν τό αναγνωρίζει. Πιστεύω στην άλλαγή, γιατί έχω δει ανθρώπους νά μεταμορφώνονται όταν κάποιος τούς προσφέρει κατανόηση καί αγάπη. Πιστεύω στη δύναμη τής πίστης, γιατί έχω δει ανθρώπους νά ξαναβρίσκουν τό νόημα τής ζωής τους, ακόμα καί όταν όλα φαίνονταν χαμένα.

Σήμερα, πού ή κοινωνία ψάχνει λύσεις γιά τήν ψυχική ύγεια, συνειδητοποιώ πώς αυτές οί αλήθειες δέν είναι άπλως θεωρητικές. Είναι θεραπευτικές. Καί αυτό πού κάποτε ήταν μιά άπλη εμπειρία τής παιδικής μου ήλικίας, είναι τώρα τό φως πού μέ βοηθά νά κατανοώ, νά στηρίζω τούς ανθρώπους γύρω μου.

Γιατί, τελικά, ή ψυχή του ανθρώπου δέν χρειάζεται άπλως απαντήσεις. Χρειάζεται αγάπη. Καί αυτή ή αγάπη, όταν είναι αληθινή, έχει τί δύναμη νά θεραπεύει, νά μεταμορφώνει καί νά δίνει νέο νόημα στη ζωή.

Όταν κοιτάζω πίσω, καταλαβαίνω πώς ή κατήχηση πού έλαβα, σέ όποια της μορφή δέν ήταν άπλως μιά παιδική εμπειρία. Ήταν τό πρώτο μου «μεταπτυχιακό» στην κατανόηση του ανθρώπου.

Άν κάτι κρατώ από τήν κατήχηση πού έλαβα, είναι ότι ό Θεός είναι αγάπη –καί ότι αυτή ή αγάπη μπορεί νά γίνει τό πιό ισχυρό θεραπευτικό εργαλείο. Στην έπιστήμη, στην καθημερινή ζωή, στη σχέση μας μέ τούς άλλους, είναι ή αγάπη πού θεραπεύει. Καί αυτή ή αγάπη είναι ό Θεός!